

Tjänsteutlåtande

Kommunkansliet

Till Kommunstyrelsen

Datum 2023-05-11
Dnr 2023/0106

Rätten att väcka medborgarförslag i Österåkers kommun tas bort

Sammanfattning

Kommunfullmäktige införde rätten att väcka medborgarförslag med start den 23 september 2013, efter beslut 2013-03-18 i KF § 2:23.

Antalet medborgarförslag som inkommer till kommunen har stadigt ökat genom åren. Förvaltningarna upplever att förslagen ofta är av enklare art och många gånger kan besvaras på ett fullgott sätt av en tjänsteman. Förslagen är sällan av övergripande karaktär eller av större angelägenhet för kommunen. Kommunledningen har därtill noterat den allt mer tidskrävande administrativa hanteringen av förslagen, som också påverkar tjänstemännens möjligheter att handlägga motioner inom föreskriven tid enligt Kommunallagens bestämmelser.

Kommunfullmäktiges gruppleddare har vid möte 2023-02-14 diskuterat frågan och det framkom att den generella uppfattningen från partierna är att kommunens invånare även fortsättningsvis ska kunna inkomma med synpunkter och förslag till kommunen men att det i flertalet fall räcker med ett svar från en tjänsteman. Mot bakgrund av ovanstående föreslås att Kommunfullmäktige beslutar att ta bort rätten att väcka medborgarförslag.

Beslutsförslag

Kommunstyrelsen föreslår Kommunfullmäktige besluta

1. Rätten att väcka medborgarförslag enligt Kommunallagens kap 8 § 1, tas bort från och med 2023-06-20.
2. De medborgarförslag som har väckts i Kommunfullmäktige fram till och med 2023-06-19 och som ännu inte slutbehandlats, ska hanteras i enlighet med protokollet från det att förslaget väcktes samt enligt den vid samma tid gällande Arbetsordningen för Kommunfullmäktige.
3. Det noteras till protokollet att kommande förslag till revidering av Kommunfullmäktiges Arbetsordning kommer att beakta beslutet.

Bakgrund

Kommunfullmäktige införde rätten att väcka medborgarförslag med start den 23 september 2013, efter beslut på sammanträde 2013-03-18 i KF § 2:23. Bestämmelser gällande hantering och handläggning av förslagen skrevs in i Kommunfullmäktiges arbetsordning, och utformades efter Kommunallagens bestämmelser samt även enligt vissa rekommendationer från dåvarande Sveriges Kommuner och Landsting, numera Sveriges Kommuner och Regioner (SKR).

Rätten att väcka medborgarförslag återfinns i Kommunallagens kapitel 8 § 1 och anger: *Den som är folkbokförd i kommunen eller i en kommun inom regionen får, om fullmäktige har beslutat det, väcka ärenden i fullmäktige (medborgarförslag). Detsamma gäller unionsmedborgare som avses i 1 kap 5 § andra stycket.*

Tjänsteutlåtande

År 2020 genomförde kommunkansliet på uppdrag av Kommunfullmäktiges presidium, en utredning av den tid som lades ned bland kommunens tjänstemän för att hantera medborgarförslagen. Resultatet redovisades i PM:et ”Tid för hantering av Medborgarförslag, PM 2020-03-03”.

Antalet väckta medborgarförslag har sedan PM:et upprättades fortsatt legat på en hög nivå, som syns i nedan uppställning:

Inlämnade och väckta förslag per 2023-02-06

år 2020 – 22 medborgarförslag

år 2021 – 27 medborgarförslag

år 2022 – 37 medborgarförslag

Därutöver har antalet medborgarförslag som inkommit under denna period men som ej medgivits väckas med anledning av att förslaget inte faller inom det kommunala kompetensområdet, ökat.

Antal inlämnade och väckta förslag totalt per 2023-02-06 uppgår till 234 förslag. Av dessa har 27 förslag bifallits och 3 förslag delvis bifallits, d.v.s. 10 – 12 %.

På det senaste gruppleadmötet 2023-02-14 lett av Kommunfullmäktiges ordförande, diskuterades medborgarförslagsinstrumentet som en del av kommande revidering av Kommunfullmäktiges arbetsordning.

På mötet konstaterade Kommunfullmäktiges ordförande följande:

”...hanteringen och administrationen av medborgarförslag har blivit mycket omfattande i kommunen. Ingela Gardner (M) påpekar att tjänstemännen anger att mängden medborgarförslag också har påverkat deras möjlighet att handlägga motioner i tid. Praktiskt taget alla medborgarförslag handlar om begränsade frågor som både kan besvaras och hanteras på tjänstemannanivå”.

Den generella uppfattningen som framkom från partierna på gruppleadmötet var att kommunens invånare ska kunna inkomma med sina synpunkter och förslag samt få ett adekvat svar, men att svar från en tjänsteman oftast anses tillräckligt.

Förvaltningens slutsatser

Gällande allmänhetens möjlighet att få svar på sina frågor, synpunkter och förslag

Förvaltningen anser att allmänhetens möjlighet att inkomma med synpunkter och förslag, samt få svar på dessa ej försämrats av beslutet att ta bort rätten att väcka medborgarförslag.

Beslutet innebär endast att rätten för folkbokförda kommuninvånare att väcka ärende i Kommunfullmäktige (och därmed en rätt att få upp sitt förslag för politisk behandling), tas bort.

Kommunens tjänstemän besvarar regelmässigt frågor, synpunkter och förslag som inkommer från allmänheten via telefon, post, e-post eller genom e-tjänst på kommunens webbplats, utifrån sin befogenhet som tjänsteman och med beaktande av bland annat serviceskyldigheten enligt Förvaltningslagen. Allmänheten får därigenom redan idag återkoppling direkt från förvaltningarna.

Förvaltningarna kan i sin kommunikation med allmänheten som exempel: informera om det arbete som utförs eller planeras utföras som en konsekvens av politiskt beslutsfattande i kommunen eller annars, fånga upp synpunkter från allmänheten och inkorporera dessa som en del av beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande

inför beslut, upplysa om relevant lagstiftning och därigenom vad som är möjligt eller lämpligt i förhållande till vad personen framför, hjälpa personen komma i kontakt med den myndighet eller nämnd som ansvarar för dennes fråga, med mera.

Allmänhet som vill vända sig till politiken direkt kan, utöver att kontakta politiska partier, tillskriva en nämnd eller enskilda förtroendevalda i nämnden.

Gällande medborgarförslagen i Österåkers kommun

I många fall då förvaltningen varit i kontakt med en förslagsställare av ett medborgarförslag, exempelvis för att få förtydligande kring dennes förslag, är personen mycket nöjd med den dialog som förevarit och de svar som givits *utan* politisk behandling.

Förvaltningarna upplever därtill att många medborgarförslag som inkommer är just av enklare art och ibland har karaktären av direkta felanmälningar.

Eftersom medborgarförslagen som väckts genom åren har varit av vardagsnära karaktär, har beslutanderätten delegerats från Kommunfullmäktige till ansvarig nämnd för beslut i enlighet med Kommunallagens bestämmelser och Kommunfullmäktiges arbetsordning. Detta har rent praktiskt inneburit att medborgarförslagen blivit beredda i väsentligt snabbare takt än de motioner som remitterats till nämnden.

Såväl gruppledarna som förvaltningen anser att rätten att väcka medborgarförslag inte levt upp till att tjäna demokratin i någon större omfattning. Vidare bedöms att förvaltningarnas nedlagda tid att bereda medborgarförslag, menligt har påverkat möjligheten att behandla motioner inom föreskriven tid enligt Kommunallagens bestämmelser.

Sett ur ett demokratiskt perspektiv så är den administrativa bördan gällande beredning av medborgarförslag inte rimlig i förhållande till den demokratiska nyttan.

Bilagor

1. Minnesanteckningar från Möte med Kommunfullmäktiges gruppledare 2023-02-14
2. Tid för hantering av Medborgarförslag, PM 2020-03-03

Staffan Erlandsson
Kommundirektör

Peter Freme
Kanslichef

Expedieras

- Samtliga nämnder
- Akt

Digital Signatures